

Učebné osnovy

Nemecký jazyk

**ako prvý cudzí jazyk pre vyučovanie v 5. – 9. ročníku ZŠ
(so začiatkom vyučovania v 5. ročníku ZŠ)**

Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 30. októbra 2002, číslo CP 19/2002
– 41 s platnosťou od 1. septembra 2003

Vedenie:

Robert Saxer
Zina Nieburová

Členovia:

Ildika Borbélyová
Katarína Labašová
Ursula Nováková

Ú V O D

1.

Vyučovanie nemeckého jazyka musí zodpovedať vzdelávacím požiadavkám slovenskej školy, t.j. má žiaka viesť k tomu, aby bol schopný cieľavedome usmerňovať svoj vlastný život.

2.

Vyučovanie cudzích jazykov rozvíja a podporuje spoločenskú, individuálnu a profesijnú akcieschopnosť, najmä v medzinárodných súvislostiach, a slúži tak rozvoju osobnosti. Tento základný cieľ zaväzuje vyučovanie nemeckého jazyka k tomu, aby volilo obsah a metódy, ktoré prihliadajú na rôzne záujmy, schopnosti a stratégie učenia sa žiakov.

3.

Vyučovanie nemeckého jazyka má preto podstatný význam aj pre rozvoj komunikačných schopností v prostredí rôznych kultúr: na vyučovaní nemeckého jazyka sa žiak učí poznávať životné podmienky, postoje a spôsoby konania ľudí v nemecky hovoriacich krajinách. Tým, že sa zaoberá jemu cudzou spoločnosťou a kultúrou, začína lepšie rozumieť svojej vlastnej.

4.

Primárnym cieľom učenia sa cudzieho jazyka preto nie je čisto formálne ovládanie systému jazyka, ale vytvorenie schopnosti uplatňovať jazyk v autentických súvislostiach. Je potrebné dopracovať sa k tomu pomocou vyučovania zameraného na reálnu komunikáciu.

5.

Vyučovanie nemeckého jazyka podporuje aj samostatnosť žiaka v učení sa a jeho schopnosť kriticky myslieť. Dôležitú úlohu zohráva pritom autonómne učenie sa a v súvislosti s tým individuálne stratégie žiakov.

6.

Z hľadiska veku primeraného vývinu je obdobie medzi 11. a 15. rokom obdobím kognitívneho, logického, abstrahujúceho myslenia, zvýraznenia silnejšieho jazykového vedomia a uvedomelejšej orientácie na ciele konania ako aj na životné ciele, ale na druhej strane je tiež obdobím citového nepokoja a nevyrovnanosti.

7.

Úlohou metodického postupu pri vyučovaní cudzieho jazyka je zohľadniť tieto vývinové faktory a využiť ich na dosiahnutie pokroku v ovládaní cudzieho jazyka. Činnostne, zmyslovo a pohybovo zamerané vyučovanie, známe z 1. stupňa základnej školy, treba v primeranej forme zachovať a pokračovať v ňom. Vo vyučovaní však musia do popredia viac vystúpiť kognitívne, abstrahujúce a cieľavedomé faktory vyučovacieho procesu (zamerané napr. na budúce povolanie). Východiskom pre vyučovanie cudzieho jazyka majú preto naďalej byť komplexné situácie, do ktorých sú integrované podľa možnosti veku primeraná uvedomelosť, všetky tvorivé schopnosti a možné postoje žiakov.

C I E L E

1.

Žiak je stredobodom vyučovania. Výber tém, textov a sociálnych foriem sa orientuje na veku primerané postoje, zážitky, záujmy a potreby žiaka, ako aj na jeho výkonnostnú úroveň. Vyučovanie cudzieho jazyka (tak ako celý učebný proces) pritom úzko nadväzuje na mimoškolské skúsenosti z reálneho života a je zamerané na životné situácie, ktoré v súvislosti s používaním cudzieho jazyka hrajú v súčasnom i budúcom živote dospelievajúcich významnú úlohu.

2.

Východiskom učenia sa cudzieho jazyka musia byť produktívne sily vedomia dospelievajúceho žiaka, predovšetkým prirodzená zvedavosť, spontánnosť, radosť z nových poznatkov,

zmyslové vnímanie okolia, motorika a fantázia, ktorá zotrváva, len v priebehu pubertálneho vývinu získava iné formy a je ovplyvňovaná inými záujmami. V súlade s tým treba vyučovací proces zamerať na z roka na rok sa meniace vedomie žiaka, na jeho skúsenosti a na neustále sa rozširujúci rozsah záujmov. Preto je potrebné sústrediť sa na formy učenia sa pomocou objavovania, pričom treba žiaka vo zvýšenej miere viesť k tomu, aby samostatne pristupoval k témam a situáciám a k ich zvládnutiu pomocou cudzieho jazyka.

3.

V popredí by preto mali byť tak ako na 1. stupni základnej školy hravé formy pracovného postupu a vyučovacieho procesu, ktoré sa však čoraz viac zameriavajú na praktické tvorivé ciele a vo vyšších ročníkoch na potreby životnej a profesijnej orientácie žiaka. Ústny prejav má pritom prednostné postavenie; všetky čiastkové oblasti procesu vyučovania a učenia sa jazyka – sprostredkovanie komunikačných zámerov a prejavov, slovnej zásoby a gramatiky atď. – musia z neho vychádzať a znovu do neho vyústiť. Avšak vo zvyšujúcej sa miere musia do popredia vystupovať stratégie čítania s porozumením a produktívne písomné aktivity.

4.

Pritom treba dbať o to, aby v duchu všeobecných zásad opísaných v učebných osnovách bol každý žiak pripravený na reálnu komunikáciu v nemeckom jazyku podľa svojich individuálnych predpokladov, berúc podľa možnosti do úvahy rozdiely v individuálnych schopnostiach a v správaní.

5.

Správanie a učenie sa žiaka je celistvé, t.j. tvorí integrálnu jednotu afektívnych, motorických a kognitívnych komponentov, pričom treba zohľadniť, že na tomto stupni sa postupným vývinom dostáva kognitívny komponent čoraz silnejšie do popredia. Z toho dôvodu musí byť celý proces vyučovania cudzieho jazyka už od základov organizovaný ako celok, pričom v súlade so stúpajúcou mierou uvedomelosti žiaka je nutné použiť špecializované metodické postupy, najmä v kognitívnej oblasti.

6.

Vyučovanie vedie žiaka pomocou vhodných aktivít, sociálnych foriem (napr. práca vo dvojiciach, v skupinách a i.) a cvičení na vyučovaní k rastúcej samostatnosti pri osvojovaní si cudzieho jazyka. Metodická pestrosť má podnietiť záujem žiaka, pričom stúpa aj význam zaradenia moderných komunikačných prostriedkov.

7.

Pomocou množstva rôznych, čo najautentickejších situácií a textov na vyučovaní sa žiak učí jazykovo a sociálne primerane komunikovať na základe rôznych podnetov a s rôznymi partnermi. Učebné aktivity a cvičenia majú zmysel len vtedy, keď podporujú komunikáciu. Autentické komunikačné situácie spočívajú vo vzájomnom pôsobení rečových zručností. Ich sprostredkovanie a podpora a ich vzájomná integrácia sa musí uskutočňovať nepretržitým precvičovaním na vyučovaní.

8.

Konkrétne situácie v komunikácii sa musia zmysluplne spojiť s preberanými témami. Konfrontácia s realiami nemecky hovoriacich krajín má podporiť interkultúrne porozumenie, prispieť k interpretácii nášho sveta v protiklade k cudziemu a nesmie viesť len k hromadeniu izolovaných informácií.

9.

Hlavným cieľom vyučovania cudzieho jazyka je komunikácia v cudzom jazyku. Na dosiahnutie tohoto cieľa sa nemajú jazykové chyby opravovať takým spôsobom, ktorý narúša komunikáciu a znižuje radosť žiakov z nej; treba ich odstraňovať skôr konštruktívnou metódou. Pokyny na evaluáciu výkonov vhodnou formou sú uvedené v kapitole Vyučovací proces.

10.

Vyučovací proces má pozostávať z opakovania a z preberania nového učiva vo vyváženom pomere, ktorý zodpovedá potrebám žiakov, ich stratégiám učenia sa. Na rozsiahly proces učenia sa je potrebné primeraným spôsobom využiť tvorivý potenciál mladých ľudí.

O B S A H

1. TÉMY A SITUÁCIE

Témy sa orientujú na jednoduché požiadavky každodenného života, pričom v popredí je predovšetkým ústna komunikácia. Z tohoto dôvodu sú to najmä situačne orientované témy, ktoré môžu byť prezentované formou každodennej situácie a v každodennom dialógu. Využívajú sa pritom i krátke a jednoduché texty na počúvanie s porozumením a čítanie s porozumením, ako i jednoduché písomné aktivity, v rámci ktorých zostavuje žiak jednoduché texty k preberaným témam, resp. k témam, ktoré ho zaujímajú. Cieľom tejto tematickej orientácie je, aby sa žiak dokázal zúčastňovať na jednoduchých rozhovoroch s nemecky hovoriacim partnerom o témach, o ktorých sa hovorí viac-menej dennodenne. V receptívnej oblasti musí žiak v rámci preberaných tém aspoň v obrysoch porozumieť obsahu mediálnych produktov. Tematicky orientované vyučovanie okrem toho umožňuje žiakom vnútorne spracovať vlastné zážitky a skonfrontovať sociálno-kultúrne pozadie vlastnej krajiny a nemecky hovoriacich krajín.

A. Ja

- osobné údaje (meno, vek, miesto a dátum narodenia, výška, zvláštne znamenia)
- národnosť, reč
- telo a hygiena (časti tela, formy pohybu a konania)
- oblečenie, vzhľad, móda
- režim dňa (pravidelné udalosti a aktivity, víkend)

B. Bezprostredné okolie

- rodina, výchova (rodinný život, súrodenci, generácie: starí rodičia, príbuzní)
- bývanie (bydlisko, poloha bytu, miestnosti, zariadenie, život v byte, susedia)
- jedlá a nápoje (raňajky – obed – večera, doma a mimo domu, bežné jedlá a nápoje)
- priatelia (priateľstvo, vzťahy, láska, spoločné podujatia, listové priateľstvá)
- kontakty a konflikty (pomoc, hádka, udobrenie sa, sprostredkovanie)

C. Širšie okolie

- škola (vyučovanie, učebňa, predmety a rozvrh hodín, komunikácia učiteľ – žiak, žiak – žiak, známky a vysvedčenia, prepadávanie)
- aktivity pred vyučovaním, medzi ním a po ňom (komunikácia cez prestávky, disciplína, chýbanie)
- zdravie – choroba (lekár, lekárne, nemocnica, zdravý spôsob života, návykové látky, poranenia, nehody)
- povolanie (voľba povolania, poradenstvo pre voľbu povolania, odborné vzdelanie, hľadanie zamestnania)

- voľný čas (spoločenské aktivity vo voľnom čase: diskotéka, párty, hry a šport, kino, výlety; individuálne aktivity vo voľnom čase: čítanie, televízia, počítač, koníčky, rekreácia; spoločenské a hazardné hry)
- príroda a životné prostredie (zvieratá a rastliny v rôznom prostredí; život zvierat: domáce zvieratá, obľúbené zviera, ochrana zvierat; počasie a podnebie, ochrana životného prostredia)
- mesto a vidiek (spôsob života a bývania)
- peniaze a konzum (vreckové, konzumné záujmy, tovar a druhy tovaru, brigády, darovanie)
- doprava (dopravné prostriedky, dopravné komunikácie, správanie sa v doprave)
- verejné zariadenia (pošta, telefón, železnica, úrady, polícia; kluby, športoviská, parky)
- prázdniny a cestovanie (prázdniny doma – pri vode – na vidieku – v horách; prázdninové brigády, vysnívané prázdniny, turistika vo vlastnej krajine a inde)

D. Sprostredkované zážitky

- naše mesto, naša dedina
- naša krajina a krajiny našich susedov
- nemecky hovoriace krajiny
- sviatky a zvyky
- kultúrny život a kultúra mladých
- masmédiá (informácie a zábava; noviny a časopisy, kino, televízia, video, počítačové hry; idoly)
- moderné komunikačné prostriedky: komunikácia cez počítač, internet
- reklama (obrazová, zvuková a textová)

E. Výrazy presahujúce rámec tém a situácií

- kvantita: rátať, počítať, platiť, ceny, rozmery a miery
- priestorové údaje: miesto, smer, pôvod, vzdialenosť
- časové údaje: všeobecné pojmy času, presný čas, časti dňa, dni v týždni, mesiace, ročné obdobia, väčšie časové úseky, časové relácie (minulosť, prítomnosť, budúcnosť)
- vlastnosti a znaky: charakterové vlastnosti, myslenie, pocity a city
- fyzické vlastnosti: materiál, formy, farby, chute
- zmyslové vnemy: zrakové, sluchové; pociťovanie

2. KOMUNIKAČNÉ ZÁMERY

A. Všeobecné základné zámary

- otázka – odpoveď
- výzva na konanie – spätná reakcia
- informácia – spätná reakcia
- hodnotiace vyjadrenie – spätná reakcia

B. Nadviazanie a rozvíjanie sociálnych kontaktov v cudzom jazyku

- pozdraviť – rozlúčiť sa
- nadviazať kontakt (opýtať sa, vstúpiť, ponúknuť miesto atď.)

- predstaviť sa, predstaviť druhého
- opýtať sa, ako sa kto má
- poprosiť – poďakovať
- poprosiť o pomoc – reagovať na prosbu
- vyjadriť formálne želania (napr. na Vianoce)
- ospravedlniť sa
- pýtať sa na význam výrazov
- hláskovať
- požiadať o pomalšie a zreteľnejšie rozprávanie
- požiadať o zopakovanie výroku
- vyjadriť, že niečomu rozumieme/nerozumieme
- opýtať sa, či nám partner rozumel
- požiadať o pomoc pri ústnom vyjadrovaní
- ustálené spojenia pri telefonovaní

C. Vyjadrenie subjektívnych pocitov a záujmov

- želania
- čo sa mi páči a čo nie
- záujem a radosť
- nezáujem
- hnev a nespokojnosť
- nádej a očakávanie
- prosiť, žiadať
- privoliť, súhlasiť
- zdráhať sa, odmietať
- vyzvať
- dovoliť – zakázať
- vystríhať
- vyčítať
- zdôvodniť, obhajovať sa
- kritizovať, sťažovať sa
- sľubovať
- chváliť – napomínať
- vyjadriť blahoželenie a ľútosť

D. Zobrazenie skutočnosti

- pomenovať, označiť
- opisovať
- podať správu, rozprávať
- usmerňovať

STRATÉGIE ROZHOVORU

V úzkej súvislosti s komunikačnými zámermi sa používajú stratégie rozhovoru na nadviazanie, udržiavanie a ukončenie rozhovorov:

- členenie rozhovoru: začať (*Kann ich Sie etwas fragen?*), členiť – (*Ein weiterer Punkt ist ...*), ukončiť rozhovor (*Ich glaube, das war's*),
- základné formy vedenia rozhovoru: impulz a reakcia (otázka, výzva, vyjadrenie názoru, informácia a reakcia na ňu), potvrdenie výroku (*Ja, genau!*), negácia (*Das ist nicht wahr!*), reprodukcia výroku (*Und dann hat er gesagt, er wird ...*),
- komunikačné postoje a návyky: elipsa (*Wann kommst du? Morgen!*), signály hovoriaceho (*Das ist doch schön, nicht wahr?*), signály počúvajúceho (*mhm, aha; wirklich?*),
- kooperatívne stratégie: spätné otázky (*Wie war das, bitte?*), kontrola pochopenia (*Stimmt es, dass...*), zjednodušenie výpovede, opakovanie, opis slov, hláskovanie (*Die Stadt heißt Krems: Konrad – Richard – Emil – Maria – Siegfried*),
- formuly pri telefonovaní: ohlásiť sa, začať rozhovor, opýtať sa na niekoho, prepojiť, skontrolovať pochopenie, ukončiť rozhovor.

SCENÁRE

Komunikačné zámery a stratégie rozhovoru tvoria všeobecný základ pre scenáre. Scenáre sú všeobecné a komplexné vzory verbálnej komunikácie, ktoré sa dajú použiť v ľubovoľnom počte konkrétnych situácií na uskutočnenie zámerov a účelov komunikácie. Na vyučovaní by sa mali na základe rozličných tém a situácií pravidelne precvičovať takéto scenáre:

- výmena informácií: rozprávať o niečom, informovať, vysvetliť, požiadať o informáciu a podať informáciu,
- sociálne kontakty: každodenné rozhovory, „Smalltalk“ (minidialógy o každodenných témach),
- výzvy a návody: rozhovory v oblasti služieb; požiadať niekoho o láskavosť, prehovoriť niekoho, požiadať niekoho o radu, dať radu, pozvať niekoho, sťažovať sa,
- výmena názorov: spoločné úvahy, hľadanie riešenia, diskusia.

3. REČOVÉ ZRUČNOSTI

Všeobecné predpoklady

- Ťažisko osvojovania si jazyka je v oblasti ústnej komunikácie, hlavne v oblasti dialogického rozprávania.
- Základom a všeobecným cieľom učenia sa je používanie jazyka v jednoduchých každodenných situáciách.
- Ako ďalší základ procesu učenia sa jazyka slúžia krátke a jednoduché autentické texty z každodenného života (napr. listy) a jednoduché fiktívne texty (napr. krátka próza, krátke básne).
- Okrem toho treba dbať o to, aby žiaci boli v prvom rade jazykovo pripravení na požiadavky v ich vlastnom sociálnom prostredí a vo svete ich vlastných zážitkov.

3.1. Rečová interakcia: dialogický ústny prejav

V nasledujúcich bodoch ide o dosiahnutie dostatočnej zrozumiteľnosti jazykového prejavu bez úplnej správnosti výslovnosti a gramatiky.

5. – 6. ročník	• viesť jednoduché dialógy so známymi, jazykovo ohľaduplnými partnermi, ktorí hovoria spisovným jazykom, v každodenných štandardných situáciách, hlavne v známom prostredí • porozumieť každodenným výpovediam, ktoré súvisia so základnými komunikačnými potrebami a ktoré sú sformulované jednoducho a artikulované jasne a zreteľne (prípadne zopakované partnerom) • ovládať základné podmienky konverzácie: predstaviť sa, osloviť niekoho, pozdraviť niekoho, lúčiť sa s niekým • klásť otázky a odpovedať na ne v rutinne prebiehajúcich každodenných situáciách • vyjadriť výzvy, prosby a želania v jednoduchých jazykových variantoch • vymieňať si informácie v predvídateľných každodenných situáciách • požadovať a sprostredkovať informácie o prítomných, minulých a budúcich udalostiach a pozorovaniach • účať na krátkych, jednoduchých rozhovoroch, ktoré vedú iné osoby • získanie informácií o bežných službách a o výrobkoch
7. – 9. ročník	• vymeniť si informácie a myšlienky o dôverne známym témach a činnostiach v nekomplikovaných komunikačných situáciách • samostatné nadviazať sociálne kontakty a vzťahy v primeranej jazykovej podobe • aktívne sa zúčastniť na rozhovoroch o známym každodenných témach a o témach z oblasti vlastných záujmov s jednoduchými informáciami, opismi, vysvetleniami alebo vyjadreniami názoru bez zvláštnej prípravy • vyjadrovať názory a zdôvodniť ich • porozumieť hlavným bodom diskusie o každodenných témach a o témach z oblasti vlastných záujmov, keď sa vedú v jazykovo jednoduchej podobe a so zreteľnou artikuláciou v spisovnom jazyku • podávať zrozumiteľné výpovede v jednoduchých interview k témam, ktoré žiaka zaujímajú

3.2. Rečová recepcia: počúvanie a zrkové vnímanie s porozumením

Pre dané učebné ciele platí použitie:

- známych tém z každodenného života a každodenných štandardných situácií,
- čo najautentickejších textov na počúvanie,
- neznámych jazykových prvkov v textoch na počúvanie, pokiaľ v rozhodujúcej miere nebránia zvládnutiu úlohy,
- jednoducho formulovaného a jasne artikulovaného spisovného jazyka,
- primeranej rýchlosti pri rozhovore s možnosťou zopakovania, ak je to potrebné pre porozumenie textu,
- tém a textov na počúvanie, ktoré sú v prvom rade relevantné pre vlastný svet žiaka.

5. – 6. ročník	Globálne porozumenie - porozumieť podstatným informáciám v krátkych textoch na počúvanie (rozhlas, audiokazeta) a podľa možnosti v audiovizuálnych textoch (film a televízia) ako aj v jednoduchých bežných rozhovoroch Selektívne porozumenie - rozpoznať špeciálne komunikačné zámery a porozumieť im (napr. hnev, irónia) v počutých situáciách a v audio-, resp. videotextoch pri jasnej intonácii - rozpoznať hlavné zámery v krátkych verejných oznamoch a hláseniach a porozumieť im Detailné porozumenie - porozumieť jednoduchým návodom a pokynom ako impulzom k činnosti - porozumieť podstatným obsahovým detailom v jednoduchých informáciách
7. – 9. ročník	Globálne porozumenie - porozumieť hlavným obsahovým bodom v krátkych úryvkoch rozhlasových a televíznych relácií s tematikou, ktorá žiaka zaujíma - porozumieť hlavným informáciám v textoch na počúvanie o všeobecných a aktuálnych témach a udalostiach - porozumieť hlavným informáciám v krátkych prednáškach o dobre známych témach - rozpoznať myšlienkový sled a štruktúru textu na počúvanie Selektívne porozumenie - rozpoznať špeciálne jednotlivé informácie v počutých situáciách, resp. textoch na počúvanie a v audiovizuálnych textoch a porozumieť im Detailné porozumenie - porozumieť presnejším detailným informáciám a sledu činností a udalostí v krátkych úryvkoch textu na počúvanie alebo audiovizuálneho textu zo známych oblastí vlastných skúseností - porozumieť krátkym jednoduchým príbehom - porozumieť podstatným detailom v televíznych reláciách s vysokým podielom akčných a vizuálnych efektov - porozumieť jednoduchým rozhlasovým správam a reportážam o dôverne známych témach - porozumieť výpovediam v každodenných situáciách v osobnej, školskej a verejnej oblasti, aj ako impulzom ku konaniu

3.3. Rečová recepcia: čítanie s porozumením

Pre dané učebné ciele všeobecne platí použitie

- autentických textov o známych témach, aj s neznámymi jazykovými prvkami, pokiaľ podstatne nebránia zvládnutiu úlohy.

5. – 6. ročník	Globálne porozumenie - porozumieť podstatným údajom v informáciách a správach o dobre známych témach v krátkych jednoduchých textoch - porozumieť hlavnému zámeru na všeobecne používaných verejných nápisoch a tabuliach Selektívne porozumenie - rozpoznať špeciálne informácie v jednoduchom texte a porozumieť im - vydedukovať neznáme časti textu z kontextu, prípadne pomocou slovníka
----------------	---

	alebo cez možnosti tvorby slov Detailné porozumenie • porozumieť jednoduchým dialogickým textom v písomnej forme, ktoré slúžia na rozvoj rečových zručností • porozumieť krátkym jednoduchým textom s obrazovými informáciami (obrazový príbeh, komiks, ilustrovaný časopis, knižná ilustrácia) • porozumieť krátkym, jednoduchým textom správ a informácií • porozumieť úryvkom jednoduchých príbehov
--	--

7. – 9. ročník	Globálne porozumenie • porozumieť podstatným informáciám v jednoduchých vecných textoch o témach z oblasti vlastných skúseností a záujmov • porozumieť všeobecnému sledu deja a udalostí v dlhších príbehoch a hlavným obsahovým bodom dlhšieho vecného textu napísaného nie príliš komplikovaným jazykom • rozpoznať znaky členenia textu ako základ pre porozumenie jeho myšlienkového sledu a štruktúry Selektívne porozumenie • získať konkrétne informácie z bežných každodenných textov (prospekty, inzeráty, jedálne lístky a pod.) • rozpoznať názory, ich odôvodnenie a argumentáciu v jasne štruktúrovaných textoch a porozumieť im • získať špeciálne informácie z vecného alebo mediálneho textu • priradiť a porovnať informácie z rôznych textov Detailné porozumenie • porozumieť krátkym jednoduchým textom, obsahujúcim aj internacionalizmy • porozumieť dlhším textom s postačujúcou obrázkovou informáciou o dôverne známym témach • samostatne čítať krátke vecné texty o témach z oblastí vlastných skúseností a záujmov v bežne používanom jazyku • samostatne čítať krátke fiktívne texty • porozumieť obsahu bežných listov (popis udalostí, vyjadrenie citov, želaní a návrhov, jednoducho formulované myšlienky) • získať informácie z krátkych jednoduchých mediálnych textov
----------------	---

3.4. Rečová produkcia: monologický ústny prejav

5. – 6. ročník	• predstaviť vlastnú osobu • krátko popísať bezprostredné vonkajšie životné podmienky (bývanie atď.) • sprostredkovať krátke informácie o súčasných a minulých udalostiach, zážitkoch a pozorovaniach • opísať ľudí, miesta, predmety a situácie z vlastného života jednoduchým jazykom • jednoducho vyjadriť vlastné želania a záujmy • krátko oznámiť plánované aktivity
7. – 9. ročník	• popísať vlastné pocity, plány a ciele • jednoducho vyjadriť názory, stanoviská a odôvodniť ich • jednoducho zreprodukovat obsah poviedok, filmov a pod.

	• poskytnúť jednoduché návody, pokyny a rady • opísať dôležité detaily určitých každodenných udalostí z vlastného života • rozprávať krátke príbehy
--	---

3.5. Rečová produkcia: písanie

5. – 6. ročník	a) Reprodukčné písanie • písať poznámky v závislosti od danej stratégie čítania a od aktivít pri počúvaní s porozumením • písať krátke diktáty na precvičovanie počúvania s porozumením a pravopisu b) Produktívne písanie • podávať jednoduché výpovede o ľuďoch a miestach • opísať bezprostredné okolie • vyplňať jednoduché formuláre vlastnými nacionálami (meno, adresa a pod.) • v krátkych vetách a textoch formulovať jednoduché informácie, želania, opísať záľuby a pocity, o ktorých sa predtým hovorilo • riešiť produktívne písomné úlohy na základe textov (preformulovať texty) • prípravné písanie na spracovanie dialógov a textov
7. – 9. ročník	• vytvoriť krátke, jednoduché texty so súvislými vetami o každodenných aspektoch okolieho sveta (pozorovania, skúsenosti, udalosti) • v jednoduchých vetách vypovedať o rodine, škole, životných pomeroch a vlastných aktivitách a záujmoch • písať poznámky spamäti bezprostredne po počutí alebo čítaní • riešiť produktívne písomné úlohy na základe textov (ďalšie spracovanie textov, reakcia na texty a iné) • v jednoduchšej forme napísať informácie o úlohách, návrhoch alebo problémoch • písať osobné listy, ktoré obsahujú opis najnovších zážitkov, vlastné myšlienky a týkajú sa všeobecných tém z oblasti skúseností mladých • argumentačné texty: - písanie textov s jednoduchým vyjadrením názoru, stanoviskom a ich zdôvodnením z oblastí vlastných záujmov a odboru - písanie resumé

4. TEXTY

- dialogické texty: krátke hrané scény, napr. skeče
- bežné texty: napr. korešpondenčný lístok, list, kuchársky recept, program, plagát, nápis, pravidlá hry, návod na modelovanie, jedálny lístok, katalóg, inzerát
- krátke informačné a vecné texty (napr. o iných krajinách, o zvieratách)
- mediálne texty: jednoduché texty z časopisov pre mládež, interview, rozhlasové texty (napr. predpoveď počasia); reklamné texty (napr. v novinách alebo na plagátoch); podľa možnosti krátke úryvky z televízie
- literárne texty: krátke príbehy, básne, bájky, rozprávky, komiksy, piesne, hrané scény
- časopisy pre mládež

V každom školskom roku by sa mali spracovať aspoň po 3 texty z nasledovných 5 okruhov:

1. bežné texty: jedálny lístok, cestovný poriadok, program, verejné oznamy, prospekty, návody na použitie, katalógy tovaru, grafy s komentárom, inzeráty, reklamné texty
2. fiktívne texty: krátka próza, básne, krátke úryvky z dlhších textov
3. pragmatické texty: súkromné a čiastočne formálne listy, fax, e-mail
4. tlačené mediálne texty: správy, krátke reportáže, komiksy, karikatúry
5. audiotexty: odkaz na telefónnom záznamníku, hlásenie cez reproduktor, krátke hlásenia a krátke správy v rozhlase, jednoduché interview o zaujímavých témach, reklama

Ak je možnosť, mali by sa použiť aj doplnkové audiovizuálne texty (televízne správy, televízna reklama, krátke úryvky z televíznych filmov, interview, talkshow).

5. SLOVÁ A SLOVNÉ ZVRATY, TVORENIE SLOV

Rozlišujeme produktívnu a receptívnu slovnú zásobu.

- a) produktívna slovná zásoba: slová a zvraty, ktoré by mal žiak aktívne používať v písomnom i ústnom prejave
- b) receptívna slovná zásoba: slová a zvraty, ktorým by mal žiak pri počúvaní a čítaní rozumieť, ale nemusí ich aktívne používať

So slovnou zásobou treba pracovať z troch rôznych perspektív:

- Obsahovo-semantická perspektíva je najdôležitejšia: vzťahuje sa predovšetkým na slovné druhy, ktoré sprostredkujú konkrétny význam: sloveso, podstatné meno, prídavné meno (+ číslovka), príslovka (+ číslovka). Slová týchto slovných druhov a z nich vytvorené slovné zvraty, ktoré tvoria produktívnu slovnú zásobu, vyplývajú z tém uvedených v kapitole Témy a situácie a ich spracovania.
- Perspektíva komunikačného zámeru sa vzťahuje v prvom rade na jazykové prostriedky, ktoré vyjadrujú komunikačné zámery, alebo slúžia k diferencovaniu alebo odstupňovaniu výpovedí. Preto sa nemajú učiť primárne ako gramatika, ale v celkovej súvislosti s výrazmi v konkrétnych situáciách, aby bola evidentná ich emocionálna kvalita. Týka sa to najmä spôsobových slovies, častíc a ich vetných ekvivalentov.
- Gramaticky-formálna perspektíva sa vzťahuje prevažne na tie slovné druhy, ktoré vyjadrujú najvšeobecnejšie významy, súvislosti a pomery: členy, zámená, predložky, spojky. Sprostredkujú sa v úzkom spojení s gramatickými formálnymi štruktúrami a tvoria preto tiež podstatnú časť kapitoly Jazykové štruktúry - gramatika.

Produktívna slovná zásoba by mala na konci posledného ročníka obsahovať asi 2000 slov - analogicky k jazykovým vedomostiam na úrovni B1 (Threshold level)¹. Výber slov a slovných zratov, z ktorých sa skladá slovná zásoba, vyplýva predovšetkým z obsahovo-semantickkej perspektívy. Preto sa neuvádza záväzný zoznam slov. Medzinárodne používané zoznamy slovnej zásoby na úrovni Threshold (predovšetkým Profile Deutsch, ale aj Zertifikat Deutsch, Österreichisches Sprachdiplom) môžu pomôcť učiteľovi orientovať sa, ale je potrebné prispôbiť ich predpokladom špecifickým pre cieľovú skupinu a záujmom žiakov.

¹ Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Council of Europe, Strasbourg 2001

Veľmi dôležitá receptívna oblasť je tvorenie slov - receptívna preto, že žiak nemusí samostatne tvoriť nové slová v nemeckom jazyku. Znalosti pravidiel tvorenia slov by mu mali uľahčiť odvodiť z kontextu význam neznámych zložených a odvodených slov. Je to o to dôležitejšie, že niektoré zložené slová, medzi nimi aj slová utvorené ad-hoc, nemožno nájsť v slovníku. Pravidlá tvorenia slov si treba správne osvojiť v súvislosti so semantickým a gramatickým obsahom na tých miestach, kde sa v texte vyskytujú.

Je potrebné rozlišovať pôvodné prostriedky tvorenia slov, pri ktorých si uvedomujeme spôsob vytvorenia slova a s ním spojený význam slova (napr. *Etwas ist mach-bar*), a lexikalizovanú formu, pri ktorej si už tvorbu slova neuvedomujeme, ani ju aktuálne nevnímame, pretože sa stala už pevnou významovou jednotkou resp. slovom možno ju nájsť i v slovníku (napr. *Es ist wunderbar*).

Zložené slová / Kompozitá:

Významové súvislosti: *Reise-/bus/büro/lust/koffer*

Odvodené slová:

Predpony: *un-glücklich*

Prípony: *Schön/heit, Sitz/ung*

Spodstatnenie: *das Schreiben*

Skrátené slová: *Uni (Universität)*

Skratky: *UNO (United Nations Organisation)*

1. Odvodené slová

1.1. sloveso

- tvorenie pomocou predpony: *besprechen, zerreißen*
- tvorenie pomocou prípony : *lächeln, telefonieren*

1.2. podstatné meno

- tvorenie pomocou predpony: *Unglück, Misstrauen*
- tvorenie pomocou iných slovných druhov vo funkcii predpony: *Vormittag, Ausland*
- tvorenie pomocou prípony: *Ordnung, Schüler, Krankheit*
- konverzia: *das Lesen, das Grün*

1.3. prídavné meno

- tvorenie pomocou predpony: *unglücklich, misstrauisch*
- tvorenie pomocou iných slovných druhov vo funkcii predpony: *riesengroß, todmüde, kerngesund*
- tvorenie pomocou prípony: *sonnig, fröhlich*
- tvorenie pomocou iných slovných druhov vo funkcii prípony: *liebevoll, kreisförmig*

1.4. príslovka

- tvorenie pomocou prípony: *vorwärts, glücklicherweise*

2. Zložené slová

2.1 slovesá

- odlučiteľné slovesá : *aufstehen, hineingehen*
- neodlučiteľné slovesá (zložené slová s neodlučiteľnou predponou): *wiederholen, unterscheiden*

2.2. podstatné mená

- určujúce slovo - základné slovo: *Haus-mauer, Schlaf-zimmer*
- zložené slová so spájacou morféomou: *Kind-er-buch, Bund-es-bahn, Frau-en- kleidung*

2.3. prídavné mená

- určujúce slovo - základné slovo: *dunkel-rot, welt-weit*
- zložené slová so spájacou morféomou: hilf-s-bereit, bär-en-stark, jahr-e-lang

3. Krátenie slov

3.1. skratky

- PKW (Personenkraftwagen), UNO, EU

3.2. skrátené slová

- Krimi(nalroman/film), Disco(thek)

6. JAZYKOVÉ ŠTRUKTÚRY - GRAMATIKA

A. Vetné modely a ich rozvíjanie

B. Hlavná veta a rámcová konštrukcia hlavnej vety

C. Vedľajšia veta a rámcová konštrukcia vedľajšej vety

D. Rámcová konštrukcia vetných členov a tvorenie prívlastku

E. Časovanie

F. Skloňovanie

Osvojovanie si a precvičovanie gramatických štruktúr pomáha zvládnuť rečové zručnosti. Tieto gramatické štruktúry by mali byť cieľavedome využívané na rozširovanie slovnej zásoby. Nemajú sa preto vyučovať izolovane, ale v súvislosti s rozvíjaním rečových zručností a komunikačných zámerov a so spracovávaním tém.

Jazykové štruktúry sa spomínajú iba v tých ročníkoch, v ktorých sa po prvýkrát uvádzajú. Ich ovládanie sa má postupne rozvíjať v ďalších ročníkoch v semantickej súvislosti s témami a komunikačnými zámermi.

Tie jazykové štruktúry, ktoré žiak ani na konci 9. ročníka nemusí ovládať aktívne, sú označené ako „REC“= receptívne.

Pri ťažkostiach, ktoré vznikajú z interferencií slovenského a nemeckého jazyka, možno odporúčať metódy kontrastívneho porovnávania nemeckého jazyka s materinským, resp. ďalším cudzím jazykom.

A. Vetné modely a ich rozvíjanie

5. - 6. ročník

- podmet + prísudok: Wer? Was? - Mein Bruder studiert - Die Bäume blühen
- menný prísudok: Wer ist das? Das ist mein Freund. - Was ist das? Das ist mein Handy. Wie heißt du? Monika.
- predmet v akuzatíve: Wen rufst du an? Meine Mutter. - Was liest du? Einen Krimi.
- predmet v datíve: Wem gehört die Tasche? Mir.
- príslovkové určenie miesta (a smeru): Wo ist Karin? Im Kino. - Woher kommst du? Aus Nitra. - Wohin gehen wir heute? In die Disco.
- príslovkové určenie času: Wann beginnt der Film? Um 20 Uhr. - Seit wann gibt es bei uns Handys? Seit ungefähr 10 Jahren. - Bis wann bleibst du in Wien? Bis 15. Juni. Wie lange dauert ein Fußballspiel? Neunzig Minuten. - Wie oft warst du in Prag? Zweimal.
- príslovkové určenie spôsobu: Sas Kind schreit laut.
- doplnok k adjektívu: Wie groß, lang, atd.
- „Es“ ako neosobný, neurčitý podmet: Es regnet.

- vetné modely z 3 častí:
 - a) Sloveso + predmet v datíve + predmet v akuzatíve: *geben, bringen, holen, zeigen atd.*
Osobné zámeno ako predmet v akuzatíve vo vetách s predmetom v datíve + akuzatíve:
Ich bringe dir Blumen. - Ich bringe sie dir.
Zmena poradia dvoch predmetov (vyjadrených podstatnými menami v datíve a akuzatíve), (v prípade, že) ak ich nahradíme osobným zámenom. *Ich bringe meiner Mutter Blumen. Ich bringe sie meiner Mutter.*
 - b) Predmet v akuzatíve + príslovkové určenie smeru: *setzen, stellen, legen, hängen*
- predmet v predložkovom páde na jednoduchých príkladoch: *An wen?* (životné podstatné mená) *Woran?* (neživotné podstatné mená): *denken an, warten auf, sich freuen über*
- predložky
s akuzatívom: *durch, für, gegen, ohne, um*
s datívom: *aus, bei, mit, nach, von, zu*
s akuzatívom + datívom: *an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen*
- „Es“ na mieste podmetu v úvodných formuláciách vedľajších viet:
Es stimmt, dass..., es ist schön, dass...

R o z v í j a n i e

- rozvíjanie holých viet
 - a) rozvíjanie holých viet (obsahujúcich základné vetné členy) aspoň o jeden ďalší člen:
Ich arbeite morgen.
 - b) rozvíjanie holých viet pomocou slov vyjadrujúcich modalitu (*leider*) a častíc (*noch, erst, schon*)
 - c) zápor *nicht*: *Ich kenne diesen Mann nicht. Ich fahre heute nicht in die Stadt.*
- priradovacie súvetie: kombinácia hlavných viet so spojkami (*aber, denn, oder, sondern, und*) a bez spojok
- podradovacie súvetie: kombinácia hlavnej a vedľajšej vety

7. - 8. ročník

- veta bez podmetu: *Mir ist kalt.*
- príslovkové určenie príčiny: *Warum?* (*aus, vor, wegen*): *Sie weint vor Freude.*
- predmet v datíve + príslovkové určenie spôsobu: *Das ist mir egal.*
- predmet v akuzatíve + predmet v predložkovom páde: *Er bittet mich um Hilfe.*
- príslovkové určenie spôsobu: *Womit?* *Mit dem Messer.*
- rozvíjanie jedným alebo dvoma ľubovoľnými údajmi: (*Ich fahre*)/ *heute* / *mit meinem Bruder* (*in die Stadt*)
- predložkový predmet: *An wen?*(životné podstatné mená) *Woran?* (neživotné podstatné mená) s rôznymi predložkami: *denken an, warten auf, sich freuen über, usw.*
- „Es“ na mieste podmetu v úvodných formuláciách vedľajších viet:
Es stimmt, dass..., es ist schön, dass..., es ist eine Tatsache dass,...
- predložkové väzby s predložkami: *bis, gegen, seit, um*

R o z v í j a n i e

- rozvíjanie holých viet pomocou slov vyjadrujúcich modalitu (*leider, hoffentlich, vielleicht...*) a častíc (*noch, erst, schon...*)
- priradovanie vetných členov: *die grünen, roten, blauen und gelben Spielsteine*
- priradovacie súvetie: priradovanie troch hlavných viet
- podradovacie súvetie: kombinácia jednej hlavnej vety s dvoma vedľajšími vetami

- prirad'ovacie súvetie s dvojicami spojok: *entweder - oder, weder - noch, sowohl - als auch, nicht nur - sondern auch*
- vedľajšia veta pred hlavnou vetou: *Wenn sie kommt, trinken wir einen Kaffee.*
- postavenie záporu *nicht*: *Ich habe das nicht gemacht. - Nicht ich habe das gemacht.*

9. ročník

- dva predmety v predložkovom páde: *Er entschuldigte sich bei ihr für sein schlechtes Benehmen.*
- prídavné meno + predmet v akuzatíve / datíve / v predložkovom páde / *Wir sind den Lärm gewohnt - Deine Vorschläge sind mir nützlich. - Ich bin glücklich über die gute Note. - Die Straße ist 6 Meter breit.*

R o z v í j a n i e

- spájanie hlavných viet príslovkou (*deshalb, trotzdem u.a.*)
- poradie predmetov a príslovkových určení vo vete
- postavenie slov vyjadrujúcich modalitu vo vete (*leider, denn, ja u.a.*): *Was hast du denn? Das ist ja phantastisch!*

B. Hlavná veta a rámcová konštrukcia hlavnej vety

5. - 6. ročník

a. Formy rámcovej konštrukcie hlavnej vety

- jednodielne kmeňové slovesá: *Sie steht auf der Straße.*
- slovesá s odlučiteľnými predponami: *Sie steht jeden Tag um 7 Uhr auf.*
- spôsobové slovesá: *ich kann, soll, muss, darf, will, mag, möchte essen.*
- konjunktív II. v každodennom živote: *würde, hätte, wäre, könnte, möchte*
- perfektum a préteritum plnovýznamových, pomocných a spôsobových slovies
- slovesá s jednoduchým neurčitkom: *Wir gehen heute schwimmen. Ich lasse dich heute nicht fortgehen. Es freut mich, Sie kennen zu lernen*

b. Varianty umiestnenia slovesa (na 1. mieste vo vete)

- zisťovacia otázka
- rozkazovací spôsob (s vlastnou imperatívnou formou slovesa
- inverzia (podmet nie je na 1. mieste)

7. - 8. ročník

- formy pomocných a modálnych slovies v préterite: *hatte, war, wurde, konnte usw.*
- konjunktív II. v každodennom živote: *würde, hätte, wäre, könnte, möchte*
- slovesá s jednoduchým infinitívom: *(einkaufen) gehen, (liegen) lassen, (kennen) lernen*
- budúci čas (futúrum I): *Ich werde kommen.*
- podmienovací spôsob (konjunktív II) plnovýznamových slovies: prítomný čas s „würde“: *Ich würde gerne zu dir kommen.*
- préteritum plnovýznamových slovies: *legte, ging, brachte, usw.*
- predminulý čas: *ich hatte gearbeitet, ich war gekommen*

9. ročník

- želacia veta: *Hättest du doch mehr Zeit für mich!*
- zvolacia veta: *Ist das eine Überraschung!*
- podmienovací spôsob (konjunktív II) plnovýznamových slovies: minulý čas s „wäre“ a „hätte“: *Gestern hätten wir einen Ausflug gemacht, wenn das Wetter schön gewesen wäre.*
- slovesné spojenia s významom modality: *Du brauchst heute nicht zu arbeiten. Ich habe zu tun. Es ist noch vieles zu erledigen.*
- priebehový a stavový trpný rod: *Das Auto wird repariert. Das Auto ist repariert.*
- REC podmienovací spôsob (konjunktív II) plnovýznamových slovies: v jednoduchej forme: *er ginge, käme usw.*
- REC konjunktív I: prítomný a minulý čas: *er gehe, arbeite usw. - er sei gegangen, habe gearbeitet usw.*
- REC zložený budúci čas (futúrum II): *Er wird gekommen sein. Er wird gearbeitet haben.*
- REC frazeologické celky : *Er bringt mich zum Lachen.*
- REC porušenie vetného rámca: *Du musst dich sofort ins Bett legen mit deinem Fieber.*

C. Vedľajšia veta a rámcová konštrukcia vedľajšej vety

5. - 6. ročník

- uvádzacie slovo na začiatku - sloveso na konci
- príslovkové vety s *weil, wenn* (s indikatívom)
- predmetová veta: vedľajšie vety so spojku *dass*

7. - 8. ročník

- príslovková veta časová: *als, nachdem, während, bevor*
- vzťahná veta: vzťahné zámená v datíve a vzťahné zámená, pred ktorými stojí predložka: *Der Mann, dem/mit dem...*
- vedľajšia veta vo forme hlavnej vety: *Er hat gesagt, er will heute zu Hause bleiben*
- neurčitková veta s *zu*
- príslovková veta účelová: *damit*, veta s neurčiteľkom s *um...zu*
- podmienková veta (*wenn, falls*) s podmienovacím spôsobom (konjunktív II) slovies *würde, wäre, hätte, könnte*
- predmetová veta: *wenn*
- príslovková veta prípustková: *obwohl*
- príslovková veta dôsledková: *so dass, „so“... dass.*

9. ročník

- nepriama otázka so zámennou príslovkou: *woran, worüber* a iné
- REC podmienková veta so slovesom na prvom mieste (s neurčiteľkom alebo s podmienovacím spôsobom /konjunktív II/): *Ist das Wetter schön, machen wir einen Ausflug. Wäre das Wetter schön, würden wir einen Ausflug machen.*
- REC príslovková spôsobová veta: *wie, als, als ob (als wäre...), statt dass (statt...zu), ohne dass (ohne...zu)*
- porovnávacia veta : *je...desto*
- vzťahná veta so vzťahným zámenom v prívlastku: *dessen..., deren...*
- REC odporovacia veta : *während*

D. Rámcová konštrukcia vetných členov a tvorenie prívlastku

5. -6. ročník

- základná konštrukcia: člen + podstatné meno: *das Auto, ein Kleid*
- Welche, welcher, welches? - Welches Auto gehört dir? Dieses Auto.
- Was für ein/e? - Was für ein Kleid möchten Sie? Ein grünes Kleid.
- Wie viele? - Wie viele Katzen habt ihr? Wir haben drei Katzen.
- aktivizovanie 1. časti konštrukcie nahradzovanie určitého člena negáciou (*kein*), ukazovacím zámenom (*dieser*), prívlastňovacím zámenom (*mein* atď.) a základnou číslovkou (*zwei, drei* atď.)
- rozvíjanie vety skloňovaným prídavným menom (v nominatíve a akuzatíve): *das grüne Kleid*
- nahradenie genitívu pomocou *von*: *Das Auto vom Lehrer.*

7. - 8. ročník

- otázka. *Was für ein/e?*
- rozvíjanie vety skloňovaným prídavným menom (v nominatíve a akuzatíve): *das grüne Kleid*
- neurčitá číslovka vo funkcii zhodného prívlastku: *einige, viele, alle usw. Kinder*
- radová číslovka vo funkcii zhodného prívlastku: *der zehnte Geburtstag*
- nezhodný prívlastok v genitíve (otázka: *Wessen?*): *die Stimme des Lehrers*
- príslovka vo funkcii nezhodného prívlastku: *der Bleistift dort*
- prídavné meno s príslovkou: *sehr schön, besonders freundlich*
- spojky uvádzajúce časť vety: porovnanie s *wie, als*
- trpné prídastie: *die gemietete Wohnung*

9. ročník

- prídastie prítomné vo funkcii prívlastku: *die lachenden Kinder*
- REC prístavok: *Mein Freund, ein sehr guter Schüler, ...*
- REC rozvitý prívlastok: *Die Wohnung meines besten Freundes*

E. Skloňovanie

5. - 6. ročník

- určitý člen + podstatné meno ako základ: *die Vase, der Tisch, das Buch*
- neurčitý člen a jeho negácia: (*k*)eine Vase, (*k*)ein Tisch, Buch
- bez člena: *Christine, Josef Huber, Wien, ich trinke Milch*
- látkové a hromadné podstatné mená (singularia tantum) – pomnožné podstatné mená: *das Obst, die Milch, das Fleisch - die Eltern, die Ferien*
- nominatív - akuzatív - datív
- skloňovanie prídavných mien (nominatív - akuzatív s určitým a neurčitým členom)
- stupňovanie prídavných mien v neohybnnej forme vo funkcii príslovky (*schön - schöner - am schönsten*)
- osobné, zvrtné, prívlastňovacie a ukazovacie zámená v nominatíve, akuzatíve a datíve
- prenos koncovky člena na jeho náhradu: *der --> dieser*
- opis genitívu pomocou predložky *von* (*die Eltern von Brigitte*)

7. – 8. ročník

- genitív člena, zámien, podstatných mien a prídavných mien: *des/dieses jungen Mannes/Kindes, der/dieser jungen Frau; der/dieser jungen Männer/Kinder/Frauen*
- úplné skloňovanie prídavných mien: základná forma (nominatív/akuzatív jednotného čísla): *der/die/das schöne*; všetky ostatné formy príp. pády: *schönen*
- prenos koncovky člena na prídavné meno v nominatív jednotného čísla mužského a stredného rodu po *ein, kein, mein, unser* u.a.: *Ein schöner Garten, ein kleines Kind*
- stupňovanie prídavných mien v neohybnéj forme vo funkcii príslovky: *schön - schöner - am schönsten*
- zvrtné zámeno: *sich, (mich, dich, uns, euch)*
- privlastňovacie zámeno bez podstatného mena: *Das ist meiner, das ist seines.*
- *einer, keiner, welche* bez podstatného mena: *Dort steht einer/keiner. Dort stehen welche.*
- neurčité zámena (*viele, wenige* etc.) + prídavné meno: *viele kleine Kinder*
- prenos koncovky člena na prídavné meno, ak pred ním nestojí žiaden člen alebo zámeno s koncovkou člena: *Heute ist schönes Wetter; bei schönem Wetter; mit großer Freude*

9. ročník

- lexikalizované trpné prídavné ako podstatné meno podľa n-deklinácie: *der Angestellte*
- recipročné zámena (aj obsahujúce predložku): *einander, aneinander*
- spodstatnené prídavné meno po *etwas, nichts, viel, wenig*: *etwas Neues*
- REC dodržanie koncovky prídavného mena bez predchádzajúceho člena alebo zámena: *wegen schlechten Wetters*

F. Časovanie

5. – 6. ročník

- základný tvar: neurčitok
- základné časovanie (prítomný čas) so zmenou kmeňovej samohlásky (*ich fahre/gebe - du fährst/gibst* usw.)
- zvláštne skupiny sloves: slovesá s odlučiteľnými predponami (*auf/stehe, her/komme* usw.); slovesá s neodlúčiteľnými predponami (*be-, er-, ge-, ver-, zer-*); zvrtné slovesá (*sich freuen* usw.), slovesá s koncovkou *-ieren* (*telefonieren* usw.)
- rozkazovací spôsob: *Geh! Geht! Gehen Sie! Gehen wir!*
- perfektum plnovýznamových sloves
- tvary prétérita pomocných a modálnych sloves: *war, hatte, wurde, konnte*
- prídavné minulé pravidelných, nepravidelných a sloves a sloves so zmenou kmeňovej samohlásky

7. – 8. ročník

- prétéritum plnovýznamových sloves
- tvary pravidelných sloves: *legen - legte - gelegt*, nepravidelných sloves: *liegen - lag - gelegen*; a zmiešaných sloves: *kennen - kannte - gekannt*
- zvrtné slovesá: *sich freuen*
- budúci čas (futúrum I): *ich werde studieren*
- pluskvamperfektum: *Wir hatten Glück gehabt; wir waren nicht zu spät gekommen.*
- konjunktív II: tvary prítomného času s *würde*: *Würdest du zu mir kommen?*

9. ročník

- konjunktív II: tvary minulého času s *wäre, hätte*: *Wir wären gerne gekommen und hätten euch besucht.*
- perfektum a pluskvamperfektum modálnych slovies: *Sie hat/hatte lernen müssen.*
- trpný rod (priebehový a stavový): *Das Auto wird repariert – Das Auto ist repariert.*
- prídavné príslovie: *der blühende Baum*
- REC konjunktív II plnovýznamových slovies: *Wenn er sich beeilte, käme er pünktlich.*
- REC konjunktív I: *Sie sagt, er sei krank, er habe Fieber und liege im Bett.*
- REC zložený budúci čas (futúrum II): *Er wird wahrscheinlich schon in Wien angekommen sein.*

7. PRAVOPIS

Používanie správneho pravopisu slov a viet je možné dosiahnuť v priamej súvislosti s recepciou a produkciou textov a v rámci toho v spojení so sprostredkovaním gramatických štruktúr (predovšetkým písanie malých a veľkých písmen, interpunkcia) a spolu s precvičovaním výslovnosti a intonácie (predovšetkým písanie slov).

Najdôležitejšie základné pravidlá majú byť sprostredkované v nasledujúcich čiastkových oblastiach pravopisu :

1. písanie slov, hlások a písmen
2. písanie malých a veľkých začiatkových písmen
3. pravidlá písania slov spolu a oddelene; používanie spojovníka
4. interpunkcia: čiarka, bodka, výkričník, otáznik, dvojbodka, úvodzovky
5. delenie slov na slabiky

V rámci vyučovania treba používať nový pravopis, pričom treba brať do úvahy, že do roku 2005 je v platnosti i starý pravopis, a preto sa ešte vyskytuje v mnohých textoch. Táto skutočnosť môže byť podnetom na transferové cvičenia vo vyučovaní.

8. VÝSLOVNOSŤ A INTONÁCIA

Výslovnosť sa má sprostredkovať od začiatku krok za krokom v spojitosti s interaktívnymi formami (krátke dialógy, dialógy, hry s rozdelenými úlohami). Je potrebné pracovať v niekoľkých rovinách.:

- a) V prvom rade ide o štruktúru melódie reči a intonácie primeranej komunikačným zámerom a situáciám. Precvičujú sa interaktívnymi formami v jednotlivých výpovediach a rozhovoroch.
- b) Zároveň s tým je potrebné precvičovať aj artikuláciu a zreteľnú výslovnosť hlások a kombinácií hlások s ťažiskom na špeciálnych kontrastívnych príkladoch (napr. *e-ö, i-ü*).
- c) V súvislosti s písomnými aktivitami je potrebné, aby si žiaci uvedomili vzťahy medzi hláskami, príp. kombináciami hlások a písmenami, príp. kombináciami písmen.

Cvičenia na precvičovanie výslovnosti by mali byť uskutočňované podľa možností hravou formou s použitím vhodných textov (jazykolamy, krátke dialógy, rytmicky štylizované a rýmované texty, kombinácia s hudobnými prvkami).

Nemeckým hláskam, ktoré sa v slovenčine nevyskytujú (prehlásky ö, ü) alebo sa inak píšu (v, ß, ch, sch, tsch), má byť venovaná zvláštna pozornosť.

VYUČOVACÍ PROCES

Metodické základy

- Vyučovací proces a metódy by nemali byť priamo sprostredkované vyučujúcim. Vyučujúci dáva impulzy, ktoré žiakov podnietia k samostatným a autonómnym učebným aktivitám. Osobitú úlohu pritom zohráva, ako naučiť žiakov učiť sa. K tomu patrí rozvíjanie a nacvičovanie počúvania, čítania a zrakového vnímania s porozumením, a to použitím techník porozumenia počutému, čítanému a videnému.
- V 5. – 9. ročníku treba predovšetkým podporiť syntetické myslenie a konanie žiakov, to znamená schopnosť aplikovať to, čo sa naučil vo vyučovaní cudzieho jazyka aj na iné predmety, príp. poznatky a vedomosti získané v iných predmetoch preniesť do vyučovania cudzieho jazyka.
- Okrem toho má silnejšie vystúpiť do popredia kontrastívny pohľad na jazyk v porovnaní s materinským jazykom alebo iným cudzím jazykom. Nie je tým myslený preklad, ale využívanie pomocných funkcií materinského jazyka alebo aj iných cudzích jazykov k hlbšiemu nahliadnutiu do štruktúry nemeckého jazyka.
- Možnosti a formy medzipredmetového vyučovania v spolupráci s vyučujúcimi iných predmetov treba využívať systematicky a cielene – predovšetkým vzhľadom na neskoršie požiadavky v povolaniach a pri sprostredkovaní vecných poznatkov.
- Vyučovanie nemeckého jazyka zahŕňa v 5.-9. ročníku nasledujúci počet týždenných vyučovacích hodín:
 - 5. ročník: 4 hodiny
 - 6. ročník: 3 hodiny
 - 7. ročník: 3 hodiny
 - 8. ročník: 3 hodiny
 - 9. ročník: 3 hodiny
- Vytýčeným učebným cieľom na konci 9. ročníka je dosiahnuť úroveň B1 (Threshold level) podľa smerníc „Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie – úrovne A1, A2, B1, B2, C1, C2“².

1. Všeobecné metodické princípy

- Metodické koncepty a postupy vo vyučovaní jazyka sú určené učebnými a vyučovacími cieľmi učebných osnov. Z nich vyplýva uplatnenie metodických postupov v konkrétnych obsahoch vyučovania.
- Metodické postupy sú určované okrem toho aj predpokladmi a záujmami cieľovej skupiny žiakov a kultúrnym prostredím, v ktorom žijú a pre ktorý ich vzdelávame.
- Metódy učenia sa jazykov sa majú vzťahovať na reálny život. To znamená, že činnosti a zadania úloh, ktoré absolvujú žiaci na vyučovaní, majú čo možno najviac zodpovedať

² Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Council of Europe, Strasbourg 2001

požiadavkám reálnej komunikácie v každodennom a v profesijnom živote. Žiaci majú čo možno najviac rozprávať, počúvať, čítať, písať.

- Pritom v popredí stojí verbálna komunikácia, teda počúvanie a ústny prejav. Sústavnými praktickými jazykovými činnosťami by mali byť žiaci pripravovaní na osobné kontakty s nemecky hovoriacimi partnermi v rozhovore. Je však nutné dávať pozor na to, aby boli primerane precvičované aj písomné zručnosti.
- Pri metodickom stvárnení vyučovania treba brať ohľad na dvojitú funkciu nemeckého jazyka ako cudzieho jazyka: na jednej strane ako učebný cieľ (schopnosť priamo komunikovať v každodenných situáciách), na druhej strane ako jazyk na vyučovaní v oblasti metakomunikácie (pokyny a vysvetlenia na vyučovaní). V prvej funkčnej oblasti by mal byť čo možno najviac používaný nemecký jazyk, to znamená že by sme sa mali vyhnúť takzvanému „tlmočenému vyučovaniu“. V druhej funkčnej oblasti možno poskytnúť širší priestor materinskému jazyku v komunikačnom záujme porozumenia medzi vyučujúcim a učiacim sa, ale aj medzi učiacimi sa navzájom.
- Ďalším metodickým vyučovacím princípom je rôznorodosť metód. Tým sa má vzbudiť, podporovať a ďalej rozvíjať záujem mládeže o učenie sa jazykov. Takto sa majú zohľadniť všetky čiastkové oblasti procesu učenia sa jazykov (rečové zručnosti, slovná zásoba, gramatika, výslovnosť), ktoré si vyžadujú sčasti odlišné metódy prezentácie a sprostredkovania.
- Pritom je dôležité starostlivo plánovať spôsob, ktorým dosiahneme u žiakov ovládanie zložitých a integrovaných foriem komunikácie (situačný ústny prejav a počúvanie, počúvanie a čítanie textov s porozumením, vlastná produkcia textov v ústnom a písomnom prejave). Malo by sa vychádzať najskôr z precvičovania jednotlivých zručností a oblastí jazykového systému (slovná zásoba, gramatika, výslovnosť) a jednoduchými kombináciami zručností (napr. čítať text a ostatným sprostredkovať jednu informáciu z textu) postupne viesť k zložitejším formám komunikácie (napr. hry s rozdelenými úlohami, malé projekty).
- Aj precvičovanie v oblasti jazykového systému (slovná zásoba, gramatika, výslovnosť) by malo byť podľa možnosti organizované v spojení so zručnosťami (napr. gramatická aktivita v spojení s ústnym prejavom a počúvaním) a tam, kde sa to ponúka, by malo mať hravý charakter. Má byť orientované na ciele komunikácie (Na čo to potrebujem? V akých komunikačných súvislostiach to môžem použiť?).
- Pri plánovaní vyučovania cudzieho jazyka majú byť využité všetky prostriedky a možnosti, ktoré sú k dispozícii: sociálne formy, didaktické prostriedky, autentické materiály (predovšetkým z masmédií), kontakty vyučujúcich a žiakov s nemecky hovoriacimi partnermi a organizáciami vo vlastnej krajine aj inde.

2. Sociálne formy na vyučovaní jazykov

K rôznorodosti metód patri takisto využitie rôznych sociálnych foriem vo vyučovaní, príp. mimo vyučovania (napr. domáce úlohy) : práca jednotlivcov – práca v dvojiciach – skupinová práca – práca v pléne – frontálne vyučovanie. Pri organizovaní vyučovania je potrebné vziať do úvahy funkčné možnosti jednotlivých sociálnych foriem:

- práca jednotlivcov: domáce úlohy, rečové aktivity mimo vyučovania nemčiny, príprava na prácu v iných sociálnych formách počas hodín cudzieho jazyka,
- práca vo dvojiciach: príprava na ústne a písomné aktivity; ústna komunikácia (minidialógy, dialógy), čítanie s porozumením, vzájomná kontrola prác vytvorených v jazyku,
- skupinová práca: počúvanie s porozumením, čítanie s porozumením, jazykové štruktúry a slovná zásoba, práca na projektoch,

- práca v pléne: hry, jazykové hry, spievanie piesní, hry s kartičkami, precvičovanie ústneho prejavu a výslovnosti, fázy kontroly a zbierania výsledkov práce jednotlivcov, dvojíc a skupín,
- frontálne vyučovanie: informačné celky (napr. referovanie o vlastnej alebo inej krajine, prezentácia nového jazykového materiálu, kontrola a oprava žiackych prác).

3. Využitie didaktických prostriedkov

Dôležitým metodickým prvkom vyučovania jazyka sú didaktické prostriedky. Tvoria predpoklady pre otvorené vyučovanie s učením sa objavovaním (heuristickým učením sa). Ich rozsah siaha od tradičných didaktických prostriedkov až k novým technologickým možnostiam audiovizuálnych médií. Tradičné médiá technologickým vývojom nič nestratili na svojom význame. Ostávajú aj naďalej podstatným základom pre vyučovanie jazyka, ktorý tam, kde je to možné, doplníme, rozšírime o nové médiá, a tým umožníme organizovať vyučovanie efektívnejšie a zaujímavejšie. Možnosti využitia didaktických prostriedkov je potrebné skúmať z hľadiska ich zmysluplnej funkcie vo vyučovaní jazyka. Okrem toho si majú vyučujúci uvedomiť, že didaktické prostriedky môžu kedykoľvek zostaviť oni sami alebo ich dať zostaviť žiakom.

- Tradičné didaktické prostriedky
 - funkcia a využitie učebnice
 - druh, funkcia a využitie slovníka
 - funkcia a využitie tabule
 - plánovanie a vedenie žiackych zošitov
- Didaktické prostriedky vyrobené svojpomocne
 - kartičky a iný materiál na hry
 - fólie na spätný projektor
 - práce žiakov ako didaktické prostriedky
 - názorné materiály, koláže
 - štruktúrované zbierky materiálov (napr. jazykové portfólio)
- Tlač
 - časopisy pre mládež
 - noviny, časopisy, magazíny
 - komiksy a obrázkové príbehy
 - texty piesní
- Audiovizuálne didaktické prostriedky
 - kazetový magnetofón
 - rádio
 - televízny prijímač a videorekordér
 - videokamera
 - počítač

4.1.Kontrola úspešnosti: Zostavovanie testov a formy testov

- Skúšky sú záverečným prvkom metodických sekvencií pri učení sa jazykov; ich cieľom je preskúšanie a kontrola stavu, príp. pokroku v učení sa. Testy nesmú obsahovať nič, čo nebolo predtým súčasťou vyučovacieho procesu. To platí tak pre obsah ako aj pre formu skúšok.
- Skúšky sú okrem toho východiskom pre plánovanie a realizáciu ďalších sekvencií v učení sa. Z tejto dvojitej funkcie skúšok vyplýva, že formy testov zodpovedajú formám cvičení, ktoré sa praktizujú na vyučovaní, príp. sú z nich odvodené.

- Z rôznorodosti cvičení vyplýva aj rôznorodosť testov: je potrebné preskúšať všetky relevantné čiastkové oblasti procesu učenia sa jazykov izolovane ale aj v ich kombináciách.
- Základom a predpokladom pre zostavenie testu je sústavné pozorovanie výkonov a pokroku žiakov vyučujúcimi a to aj pri činnostiach, ktoré nemajú charakter testu. V rámci toho sú zabudované v pravidelných odstupoch výkonnostné testy, ktoré slúžia ako kontrola pre vyučujúcich a žiakov, či a v akom rozsahu sa urobili pokroky v učení sa a či sa dosiahli vytýčené ciele.

4.2.Kontrola úspešnosti: Hodnotenie výkonov

- Hodnotenie výkonov žiakov sa uskutočňuje podľa všeobecných metodických pokynov formou primeranou veku. V popredí pritom stojí stupeň ovládania jazyka, len na okraji poznatky a vedomosti. Vecné poznatky majú slúžiť ako podklad pre hodnotenie len v nevyhnutnom rozsahu. Platia pokyny pre hodnotenie a známkovanie používané v školách v Slovenskej republike.
- Najvyšším cieľom hodnotenia výkonov je preskúšanie, príp. kontrola stavu učenia sa jazyka v spojení s pokrokom v učení sa ako informáciou pre vyučujúcich a žiakov o aktuálnej úrovni ovládania jazyka. Až v druhom rade slúži hodnotenie výsledkov formou známok na zisťovanie výkonov.
- Okrem formálnej známky musí byť pevnou súčasťou neformálneho zisťovania výkonov aj slovné hodnotenie ako informácia pre žiakov a rodičov. Zoznam kritérií hodnotenia zaručuje, že toto hodnotenie je zrozumiteľné, odôvodnené a pre žiakov a rodičov jednoznačné. Kritériá hodnotenia majú byť zostavené formou učebných cieľov.
- Hodnotenie výkonov sa môže uskutočňovať na základe buď kvantitatívnych alebo kvalitatívnych (celkových, holistických) metód hodnotenia. Kvantitatívne metódy môžu byť využité predovšetkým pri hodnotení výkonov v oblasti rečovej recepcie (počúvanie a čítanie s porozumením) a jazykového systému (slovná zásoba, gramatika), kvalitatívne metódy v oblasti interakcie (dialogický ústny prejav) a rečovej produkcie (monologický ústny prejav, písanie).
- Pri stanovení známky v rámci kvantitatívneho hodnotenia výkonov (počítanie chýb) je nutné brať ohľad na medzinárodne zaužívaný vzťah medzi percentuálnou chybovou kvótou a postavením jednotlivej známky v platnom známkovacom systéme.
- Kvalitatívne metódy hodnotenia výkonov vyžadujú individuálny subjektívny úsudok vyučujúceho, ktorý však môže byť objektivizovaný pomocou zoznamu kritérií hodnotenia. Kvalitatívne hodnotenie sa má uskutočňovať v prvom rade pozitívne, to znamená, najprv sa zistí, čo žiak v ústnom alebo písomnom prejave pri skúšaní dokázal. Až na druhom mieste sa berie ohľad na chyby, nedostatky a slabosti v jeho výkone a slúžia ako základ pre zníženie známky alebo ohodnotenia výkonu.
- Pri hodnotení výkonov má vyučujúci zohľadniť nie len aktuálnu úroveň ovládania jazyka ale aj pokrok, ktorý žiak dosiahol v učení v zmysle podpory motivácie učiť sa jazyky.
- Celkové hodnotenie výkonu žiaka na konci školského roka sa má uskutočňovať každopádne kvalitatívne/holisticky. Pritom treba brať ohľad na nasledujúce komponenty:
 1. stále výkony počas celého školského roka
 2. pokrok v učení (sa)
 3. výsledok záverečného testu.
 Celkové hodnotenie na konci školského roka nesmie nikdy závisieť len od výsledku jednej skúšky alebo niekoľkých málo skúšok.

